

TransUnion^{tu} CIBIL

ट्रान्सयूनियन सिबिल लिमिटेड
(पूर्ववर्ती क्रेडिट इन्फॉर्मेशन ब्यूरो (इंडिया) लिमिटेड)
सीआईएन : U72300MH2000PLC128359

P: 6638 4600
F: 6638 4666
W: transunioncibil.com

वन इंडियाबुल्स सेंटर, टॉवर 2 ए, 19वा मजला,
सेनापती बापट मार्ग, एल्फिन्स्टन रोड,
मुंबई - 400 013

एमएसएमई पल्स

अक्टूबर 2019

विश्लेषणात्मक संपर्क

ट्रान्सयूनियन सिबिल

विपुल महाजन

vipul.mahajan@transunion.com

सलोनी सिन्हा

saloni.sinha@transunion.com

सिडबी

रुद्र प्रसन्ना मिश्रा

rudrapmishra@sidbi.in

अनुक्रमणिका

- पृष्ठ 04 कार्यकारी सारांश
- पृष्ठ 06 व्यावसायिक कर्ज –
पोर्टफोलिओ आणि एनपीए कल
- पृष्ठ 08 सूक्ष्म आणि एसएमई विभाग
- पृष्ठ 10 एनबीएफसींनी बाजारपेठेतील वाटा गमावला
- पृष्ठ 11 एनबीएफसी मंदीबाबत अभ्यास
- पृष्ठ 12 पत वृद्धी आणि एनपीए कल
- पृष्ठ 13 कर्जाची मागणी आणि पुरवठा
- पृष्ठ 14 वसूलींतील हंगामी कसूर
- पृष्ठ 15 वाहन उद्योगाच्या एमएसएमईमध्ये पत जोखीम
बांधणीचा अभ्यास
- पृष्ठ 21 निष्कर्ष

कार्यकारी सारांश

तिमाही व्यावसायिक पत वृद्धी संथ झाली आहे : गेल्या काही वर्षांमध्ये सातत्याने वाढत असलेली व्यावसायिक पत जून 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीमध्ये संथ झाली आहे. इयर-ऑन-इयर (वायओवाय - वर्षागणिक) व्यावसायिक पत वृद्धी जून 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीत 10.4% होती. तथापि क्वार्टर-ऑन-क्वार्टर (क्यूओक्यू - प्रत्येक तिमाहीच्या) तुलनेत मार्च 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीच्या तुलनेत जून 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीतील एक्सपोजर पातळ्या 2.6% कमी आहेत. भारतामध्ये एकूण ताळेबंद व्यावसायिक कर्ज एक्सपोजर मार्च 19 मध्ये 65.5 लाख कोटी होते जे जून 19 मध्ये कमी होऊन 63.8 लाख कोटी झाले.

सूक्ष्म कर्जे (रु.1कोटीहून कमी) आणि एसएमई कर्जे (रु.1 कोटी - रु. 25 कोटी) यांच्यामध्ये जून 18 पेक्षा जून 19 मध्ये 12% वार्षिक वृद्धी आढळली आहे, तर मध्यम (मिड) (रु. 25 कोटी - रु.100 कोटी) विभागात केवळ 3.6%, मोठ्या (लार्ज) विभागात 10.8% वार्षिक वृद्धी दर आढळला आहे.

मालमत्ता दर्जांमध्ये अंशतः घट : मार्च 19 मध्ये असलेला 15.5% एनपीए दर वाढून जून 19 मध्ये 16.1% वर पोहोचला. व्यावसायिक कर्जाचा एकंदर एनपीए दर जून 18 मध्ये 17.2% होता. सूक्ष्म आणि एसएमई विभागातील एनपीए दर मागील एक वर्षापेक्षा अनुक्रमे 8.5% (जून 18) ते 8.7% (जून 19) आणि 10.6% (जून 18 आणि जून 19 दोन्हीमध्ये) या श्रेणीत राहिले आहेत. सूक्ष्म आणि एसएमई विभागात पत एक्सपोजर मधील वृद्धी स्थूल एनपीए रकमेच्या प्रमाणात राहिली आहे आणि त्यामुळे एनपीए दर श्रेणीबद्ध राहिला आहे. व्यावसायिक कर्जातील एनपीए दर जून 18 मध्ये 17.2 % इतका सर्वोच्च होता याची निर्णायक नोंद घेणे महत्वाचे आहे.

एनबीएफसींनी बाजारपेठेतील वाटा गमावला : सर्व व्यवसायिक पत विभागांमध्ये सातत्याने बाजारातील वाटा मिळवत असलेल्या बँकेतर वित्तपुरवठा कंपन्या (नॉन-बँक फायनान्शियल कंपन्या - एनबीएफसी) एच 1-20 19 मध्ये आपला वेग राखू शकल्या नाहीत. पारंपरिकरित्या सार्वजनिक क्षेत्रातील बँका एमएसएमईना (सूक्ष्म आणि एसएमई विभाग) क्षेत्राला सर्वात मोठ्या प्रमाणावर कर्ज देत आल्या आहेत. गेल्या काही वर्षांमध्ये, एमएसएमईना कर्ज देण्याबाबत सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांचा बाजारातील मोठा वाटा हिरावून घेण्यात खाजगी बँका आणि एनबीएफसींनी यश मिळवले आहे. परंतु जून 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीत एनबीएफसींचा वाटा गेल्या दोन वर्षांत पहिल्यांदाच घटला आहे. याच कालावधीत एनबीएफसींना सुद्धा एनपीए दरातील वृद्धीचा फटका बसला आहे.

एच 1-20 19 मध्ये एनबीएफसींसाठी नकारात्मक पत वृद्धी : गेल्या वर्षीच्या याच कालावधीच्या तुलनेत (जाने - जून 19) मागील सहा महिन्यांत एनबीएफसींच्या कर्जाच्या बकाया रकमेत 1% घट दिसते. गेल्या वर्षी जाने 18 - जून 18 या काळात एनबीएफसींच्या पत वृद्धीत 17.9% वाढ दिसली होती. पूर्ण एनपीए रक्कमही 25-28% च्या श्रेणीत वाढली आहे. एनबीएफसींचा एनपीए दर जून 18 मध्ये 4.4% होता तो वाढून चतुर्थास समाप्त जून 19 मध्ये 5.9% वर पोहोचला आहे. पत वृद्धीतील मंदी व त्या जोडीला एनबीएफसी उद्योग सातत्याने सामना करत असलेले अरिष्ट यामुळे विभागाच्या मालमत्ता दर्जात घट झाली आहे.

वसुलीचा दर्जा सुधारूनही, कसूर दरात वाढ : एच 1-20 18 च्या तुलनेत एच 1-20 19 मधील कर्ज वसुलीची संख्या 8% ने घटली आहे. नवीन वसुलीचा दर्जा जरी चांगला असला तरी मागील तिमाहीच्या तुलनेत जून 19 मध्ये एकंदर कसूर दर वाढला आहे. विश्लेषणातून असेही दिसून येते की एनबीएफसींकडून येणाऱ्या एकूण चौकशांच्या तुलनेत मंजूर झालेल्या कर्जाचे गुणोत्तर कमी झाले आहे, जे मंजुरी दरातील घट सूचित करते.

वाहन उद्योगाच्या एमएसएमईमध्ये पत जोखीम बांधणी : वाहन उद्योग हा पूर्वीपासूनच सर्वोत्तम कामगिरी करणारा उद्योग मानला जातो. जरी कापड आणि बांधकाम यांसारख्या इतर उद्योगांतील एनपीए दरांत वाढ झाली असली तरी वाहन उद्योग सर्वात कमी कसूर असलेला उद्योग राहिला आहे. वाहन उद्योगातील साधारण 45% एमएसएमई या इतर उद्योगातील 38% एमएसएमईच्या तुलनेत सीएमआर-1 ते सीएमआर-3 मधील आहेत. वाहन उद्योगातील एमएसएमईच्या जोखमीपणातील बदल जून 17 आणि जून 19 मधील सीएमआर (सीबीएल एमएसएमई श्रेणी) संक्रमण वापरून मोजला आहे. वाहन उद्योगातील एमएसएमईसाठी जून 17-जून 18 मधील सीएमआर संक्रमण मॅट्रिक्स सीएमआर 1 ते सीएमआर 3 दरम्यान 12% आणि 15% असे 2 पायऱ्या खाली आले होते ते जून 18 ते जून 19 या काळात 14% ते 24% इतके वाढले आहे. यावरून दिसते की वाहन उद्योगातील चांगल्या एमएसएमईची गेल्या वर्षापेक्षा जास्त घसरण झाली आहे.

व्यावसायिक कर्ज - पोर्टफोलिओ आणि एनपीए कल

जून 19 पर्यंत, भारतामध्ये एकूण आढावा पत्रक व्यावसायिक कर्जांचे एक्सपोजर रु.63.8 लाख कोटी झाले. यामध्ये सूक्ष्म व एमएसएमई विभागांचे एक्सपोजर रु. 15.7 लाख कोटी होते (व्यावसायिक पत बकाया रकमेच्या ~24.5%). रु. 100 कोटीहून जास्त एक्सपोजर असलेल्या मोठ्या कॉर्पोरेट्सची एकत्रित पत रु. 42.4 लाख कोटी होती (व्यावसायिक पत बकाया रकमेच्या ~66.5%).

व्यावसायिक कर्जातील सूक्ष्म कर्जे (रु.1 कोटीहून कमी) व एमएसएमई कर्जे (रु. 1 कोटी - रु. 25 कोटी) यांत जून18-जून19 या कालावधीत वर्षागणिक वृद्धी आढळली. तर मध्यम (रु. 25 कोटी - रु. 100 कोटी) विभागात केवळ 3.6% वृद्धी झाली. मोठ्या (>रु.100 कोटी) जून18-जून19 या कालावधीत 10.8% वाजवी वृद्धी आढळली.

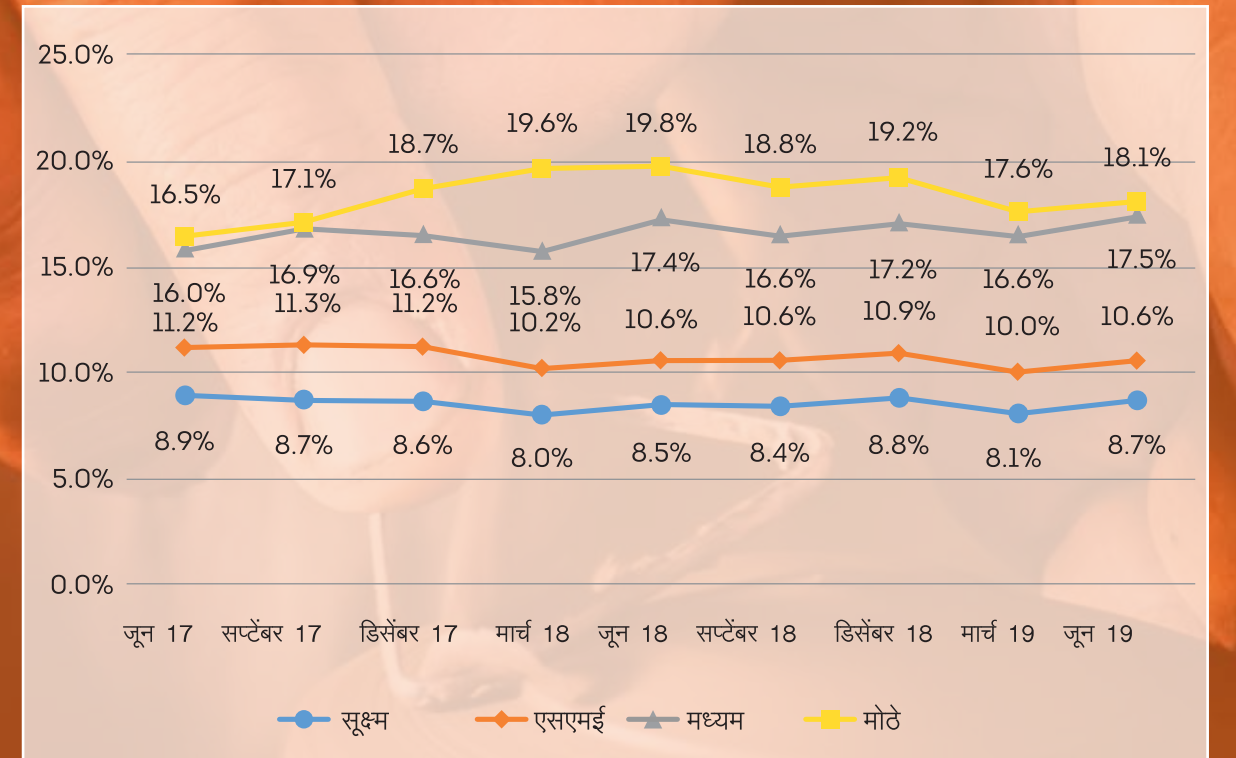
	सूक्ष्म <रु. 1 कोटी	एसएमई रु. 1-25 कोटी	मध्यम रु. 25-100 कोटी	मोठे >रु. 100 कोटी	एकंदर
जून 17	3.27	8.09	4.97	34.45	50.77
सप्टेंबर 17	3.48	8.47	5.17	34.75	51.86
डिसेंबर 17	3.74	8.88	5.40	36.40	54.41
मार्च 18	4.04	9.59	5.50	37.82	56.95
जून 18	4.13	9.86	5.52	38.30	57.81
सप्टेंबर 18	4.29	10.03	5.54	39.88	59.73
डिसेंबर 18	4.58	10.59	5.75	41.15	62.08
मार्च 19	4.78	11.40	5.91	43.43	65.52
जून 19	4.62	11.04	5.72	42.42	63.80
वर्षागणिक वृद्धी (जून18 - जून19)	12.0%	12.0%	3.6%	10.8%	10.4%

उदाहरण 1 - आढावा पत्रक व्यावसायिक पत एक्सपोजर (रु. लाख कोटीत)

स्रोत - ट्रान्सयुनियन सिबिल

संस्था पातळीवर एकत्रित केलेल्या पत एक्सपोजर नुसार विविध विभागांत वर्गीकरण केलेली व्यावसायिक कर्जे, सूक्ष्म रु. 1 कोटीहून कमी, एसएमई रु 1 कोटी-25 कोटी, मध्यम रु. 25 कोटी- रु. 100 कोटी, मोठी >रु. 100 कोटी, नमूद केलेले पत एक्सपोजर हे निधी आधारीत आहे.

व्यावसायिक कर्जाचा एनपीए कल : व्यावसायिक कर्जाचा एकंदर एनपीए कल जून18 मध्ये 17.2% होता जो जून19 मध्ये 16.1% झाला. पत जरी 10.4% ने वाढली असली तरी स्थूल एनपीए वृद्धी 3.2% झाली आहे. स्थूल एनपीएचा व्यावसायिक एक्सपोजर मधील साठा जून18 च्या तुलनेत जून19 मध्ये रु.31.6 हजार कोटी वाढला. वैयक्तिक विभागांत अधिक सरखोल पाहिल्यास सूक्ष्म व एमएसएमई विभागातील एनपीए दर 8.5% (जून18) आणि 8.7% (जून19) आणि गेल्या एक वर्षात 10.6% (जून18 व जून 19) श्रेणीबद्ध राहिले. पत एक्सपोजर मधील वृद्धी दर आणि सूक्ष्म/एसएमई विभागातील स्थूल एनपीए रकम यांची तुलना करता येते.

उदाहरण 2- विभागवार एनपीए दर

सूक्ष्म व एसएमई विभाग

या विभागात सूक्ष्म व एसएमईच्या अशा उप-विभागाबाबत तपशीलवार विश्लेषण आहे जिथे संस्थानुसार पत एक्स्पोजर रु. 25 कोटींहून कमी किंवा त्या बरोबर आहे. सूक्ष्मचे पुढे अतिशय लहान, सूक्ष्म1 व सूक्ष्म2 असे आणि एसएमई विभागाचे एसएमई1, एसएमई2 असे वर्गीकरण केलेले आहे.

कालावधी	अतिशय लहान रु. 10 लाखांहून कमी	सूक्ष्म1 रु. 10-50 लाख	सूक्ष्म 2 रु. 50 लाख- 1 कोटी	एसएमई 1 रु. 1-15 कोटी	एसएमई 2 रु. 15-25 कोटी	एसएमई रु. 25 कोटीपर्यंत
जून 17	0.64	1.57	1.05	6.49	1.60	11.36
सप्टेंबर 17	0.70	1.65	1.12	6.81	1.66	11.95
डिसेंबर 17	0.79	1.78	1.18	7.13	1.74	12.62
मार्च 18	0.83	1.93	1.28	7.79	1.81	13.63
जून 18	0.81	1.99	1.33	8.05	1.80	13.99
सप्टेंबर 18	0.85	2.07	1.37	8.18	1.84	14.32
डिसेंबर 18	0.91	2.19	1.48	8.63	1.96	15.17
मार्च 19	0.94	2.28	1.56	9.34	2.06	16.18
जून 19	0.91	2.21	1.51	9.07	1.96	15.66
वर्षागणिक पत वृद्धी (जून18- जून19)	11.3%	10.9%	13.9%	12.7%	8.9%	12.0%

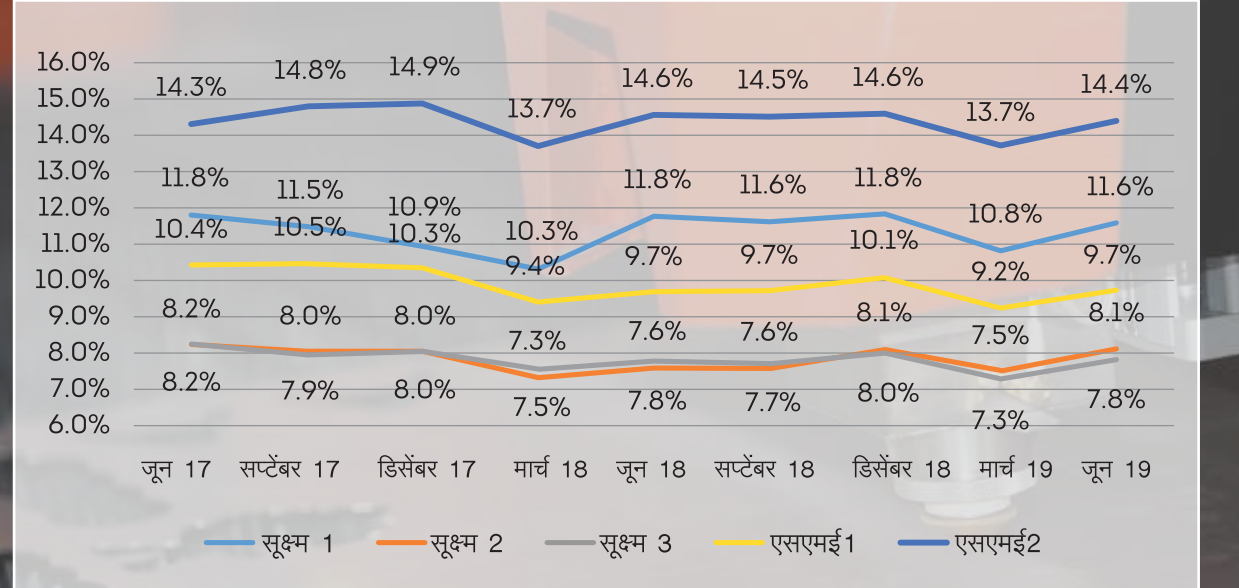
उदाहरण 3- आढावा पत्रक एमएसएमई पत एक्स्पोजर बाबत (रु. लाख कोटीत)

स्रोत - ट्रान्सयुनियन सिबिल

जून18 -जून19 या कालावधीत रु. 25 कोटींहून कमी पत एक्स्पोजर असलेल्या संस्थांनी जून17-जून18 मधील 23.1% वृद्धी दराच्या तुलनेत 12.0% पत वृद्धी दाखवली आहे. खूप लहान विभागांनी (रु.10 लाखांहून कमी एक्स्पोजर) जून17-जून18 मधील 26.2% वृद्धी दराच्या तुलनेत जून18 -जून19 मध्ये 11.3% पत वृद्धी दाखवली आहे.

एमएसएमई विभागात, मोठ्या एक्स्पोजरसाठी एनपीए दर जास्त आहेत. या कलास अपवाद म्हणजे खूप लहान विभाग (रु.10 लाखांहून कमी एक्स्पोजर) ज्यांचा जून19 मध्ये 11.6% इतका उच्च एनपीए दर आहे. मोठ्या एसएमई2 विभागांनीही (रु.15-25 कोटी पत एक्स्पोजर) जून19 मध्ये 14.4% इतका उच्च एनपीए दर प्रदर्शित केला आहे.

मार्च 19 मध्ये एनपीए ठळकपणे कमी झाला परंतु त्यानंतर वाढला

उदाहरण4- एमएसएमई एनपीए दर

स्रोत - ट्रान्सयुनियन सिबिल

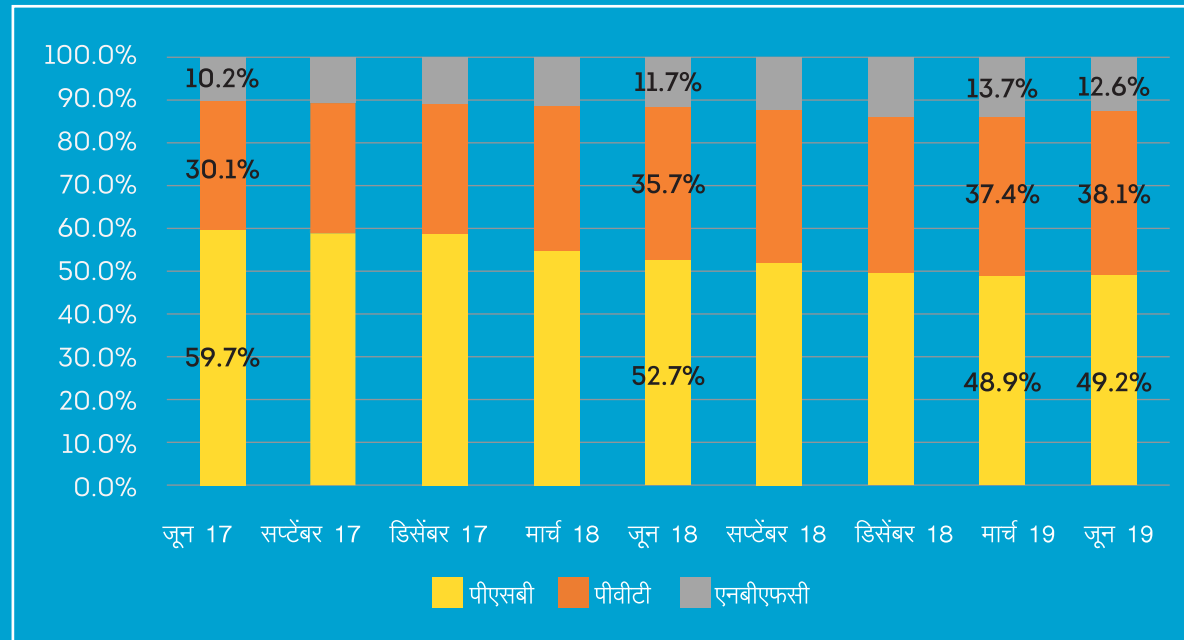
एनबीएफसींनी बाजारपेठेतील वाटा गमावला

पारंपरिकरित्या एमएसएमई (सूक्ष्म व एमएसएमई विभाग) क्षेत्रांना कर्ज देण्यात सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांचे प्राबल्य होते. जून 19 पूर्वी गेल्या काही तिमाहींमध्ये खाजगी बँका आणि एनबीएफसींनी सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांना चांगलीच टक्कर देऊन एमएसएमई क्षेत्राचा मोठा वाटा हिरावून घेतला आहे. परंतु, जून 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीत, गेल्या दोन वर्षांत पहिल्यांदाच एनबीएफसीचा वाटा कमी झाला आहे.

बाजारपेठेतील वाट्याचे चलनशास्त्र – एमएसएमईना कर्ज देणाऱ्या खाजगी क्षेत्रातील बँकांची जून 18-जून 19 मध्ये 16.4% वाढ झाली आहे. एमएसएमईना कर्ज देण्यातील खाजगी क्षेत्रातील बँकांचा वाटा जून 18 मध्ये 35.7% होता जो वाढून जून 19 मध्ये 38.1% झाला आहे.

एमएसएमईना कर्ज देणाऱ्या सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांचा बाजारपेठेतील वाटा जून 18 मध्ये 52.7% होता जो जून 19 मध्ये कमी होऊन 49.2% झाला परंतु मार्च 19 ते जून 19 दरम्यान यात 48.9%वरून 49.2% इतकी अंशतः वाढ झाली आहे. एनबीएफसीचा बाजारपेठेतील वाटा मार्च 19 ते जून 19 दरम्यान यात 13.7%वरून 12.6% वर आला.

एनबीएफसींनी बाजारपेठेतील वाटा गमावला. पीएसबींचा बाजारपेठेतील वाटा किंचित वाढला

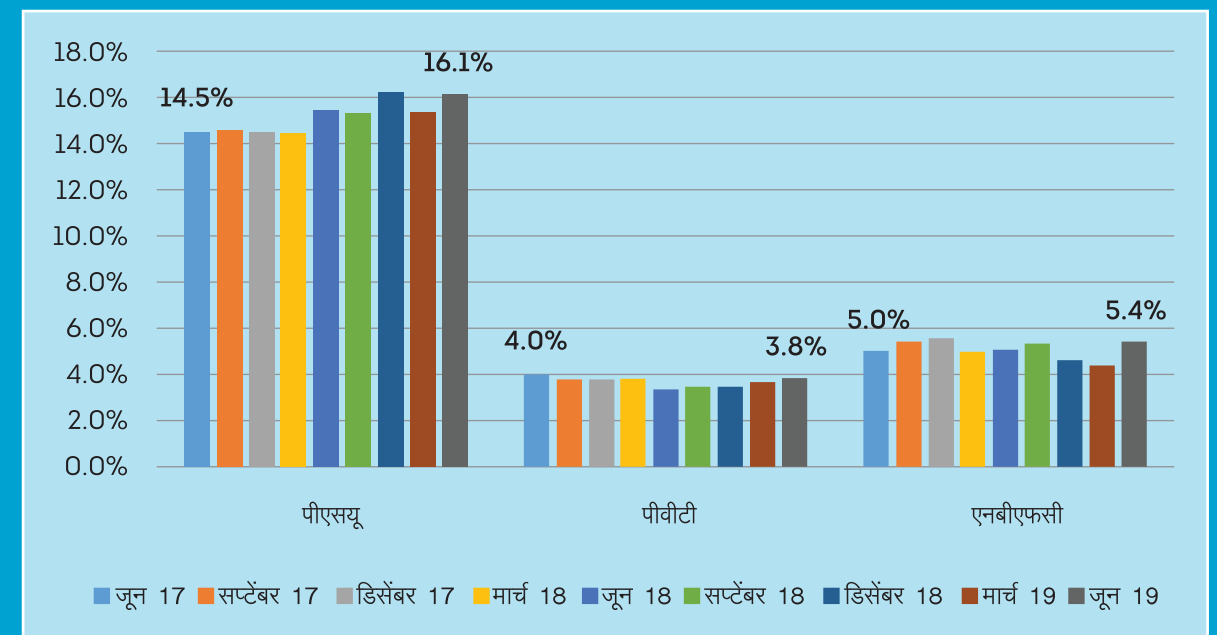
उदाहरण 5- एमएसएमई विभागात जीडीपी गुणोत्तरास पत

* बाजारपेठेतील वाट्याच्या विश्लेषणासाठी इतर कर्जदाता वगळले आहेत

एनपीए : एमएसएमई विभागात खाजगी बँकांनी 3%-4% एनपीए दर्शवला. यामध्ये, नवीन खाजगी क्षेत्रातील बँकांनी सरासरी सर्वात कमी कसूर दर दर्शवला. पीएसबींचा एनपीए स्तर जून 18 मध्ये 15.4% होता जो जून 19 मध्ये 16.1% झाला. जून 19 मध्ये संपणाऱ्या तिमाहीत एनबीएफसीचे एनपीए दर वाढलेले आढळले.

पीएसबी आणि एनबीएफसींसाठी एनपीए दर वाढला

उदाहरण 6- एमएसएमई विभागात कर्जदाता प्रकारातील एनपीए दर

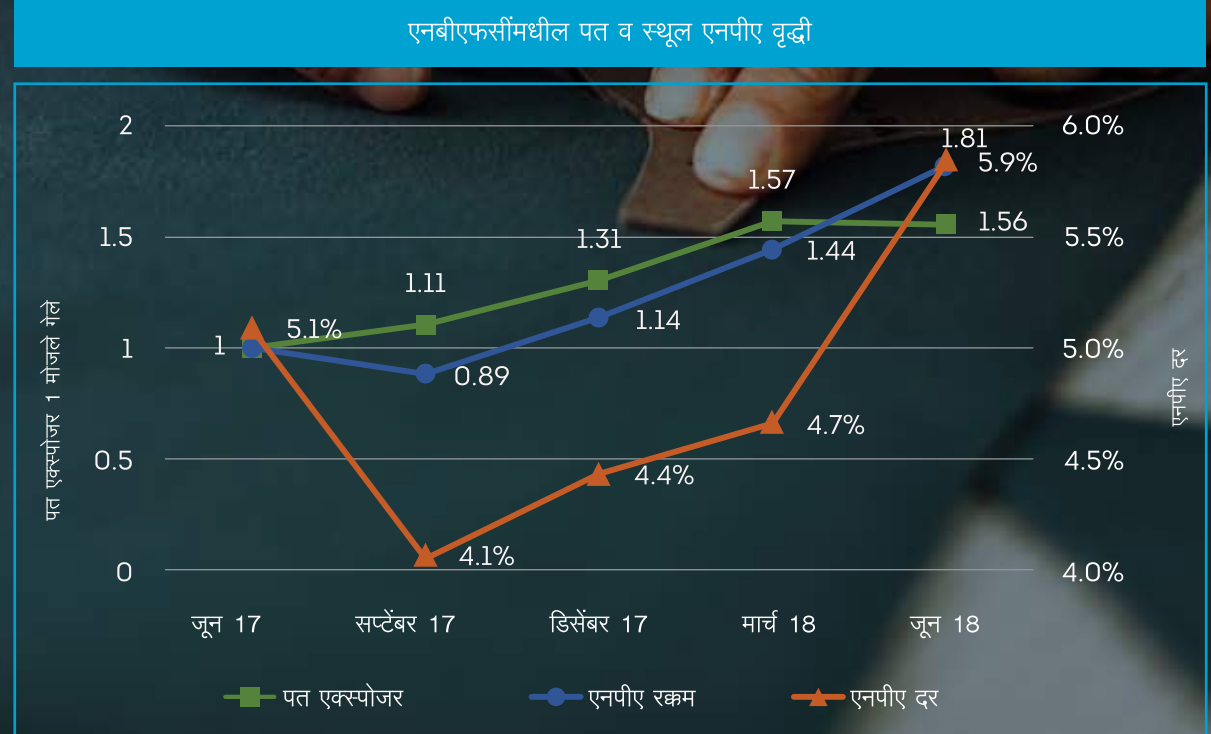
एनबीएफसी मंढीबाबत अभ्यास

असे असले तरी, भारतातील एकंदर व्यावसायिक पतमध्ये एनबीएफसीचा जवळपास 10% वाटा आहे. बँकेतर वित्तपुरवठा कंपन्यांकडील (नॉन-बँक फायनान्शिअल कंपन्या - एनबीएफसी) कर्जाची बकाया रक्कम जून17-जून18 यावर्षात 31% होती जी जून18-जून19 मध्ये कमी होऊन 19% वर आली.

पत वृद्धी आणि एनपीए दर

जून17-जून19 या मागील दोन वर्षातील एनबीएफसीची पत आणि एनपीए कल यांबाबत विश्लेषण करण्यासाठी संपूर्ण व्यावसायिक संस्था विभागाचा विचार केला आहे. जून 17 मध्ये एनबीएफसीचे एकूण पत एक्सपोजर रु.3.97 लाख कोटी होते व एनपीए दर 5.1% होता. पत वृद्धी विरुद्ध स्थूल एनपीए वृद्धीचा अभ्यास करण्यासाठी, जून 17 मध्ये पत बकाया रक्कम आणि स्थूल एनपीए 1 मोजला गेला. दर सहा महिन्यांच्या कालावधीसाठी पत व स्थूल एनपीए रकमेचे निरिक्षण केले जाते. अभ्यासातून दिसते की एनबीएफसीची पत बकाया रक्कम डिसेंबर 18 पासून गेल्या सहा महिन्यांत जून 19 पर्यंत 1% कमी झाली आहे. मागील वर्षात, सहा महिन्यांच्या कालावधीसाठी डिसेंबर 17 व जून18 दरम्यान पत वृद्धी 17.9% होती.

गेल्या 6 महिन्यांत एनबीएफसीसाठी पत व स्थूल एनपीए कलाच्या तुलनेतून दिसते की एनबीएफसीच्या कर्जाची वाढ नकारात्मक क्षेत्रात आहे तर, स्थूल एनपीए त्याच गुणोत्तरात वाढत आहे. यामुळे गेल्या 6 महिन्यांत सर्वच व्यावसायिक संस्थांचा एनपीए दर 4.7% वरून 5.9% वर पोहोचला आहे.

उदाहरण 7 - एनबीएफसीची पत व एनपीए वृद्धी

वरील तक्ता दर्शवतो की एनबीएफसीची पत बकाया रक्कम जून17-जून19 या दोन वर्षांच्या कालावधीत 25% सीएजीआरने वाढली आहे तर त्याच कालावधीत स्थूल एनपीए शिल्लक 35% सीएजीआरने वाढली आहे. जून17 मध्ये एनपीए दर 5.1% आढळून आला जो डिसेंबर 17 मध्ये खाली आला परंतु, जून19 पर्यंत सातत्याने वाढत राहिला आहे.

	जून 17	डिसेंबर 1	जून 18	डिसेंबर 18	जून 19
पत वृद्धी		10.8%	17.9%	20.4%	-1.0%
एनपीए रकमेतील वृद्धी	-	-11.4%	28.5%	26.7%	25.8%

उदाहरण 8: सहामाही पत व एनपीए शिल्लक वृद्धी

*पत वृद्धी जून17-जून19 या काळात दर सहा महिन्यांनी मोजली गेली आहे.

वरील कोष्टकात जून17 आणि जून19 या कालावधीत सहा महिन्यांच्या कालावधीसाठी पत वृद्धीचा सारांश दिलेला आहे. डिसेंबर 18 ते जून 19 या कालावधीत निव्वळ एनपीए रक्कम 25-28% श्रेणीत वाढली आहे. पत वृद्धी नकारात्मक आहे आणि स्थूल एनपीए रक्कम सातत्याने वाढत आहे त्यामुळे डिसेंबर 18 मध्ये 4.7% असलेला कर्ज देण्याचा एनपीए दर जून19 मध्ये 5.9% वर पोहोचला. घसरणीच्या स्थितीतील बिघडत जाणारी वृद्धी त्यांच्या मालमत्ता दर्जाला आव्हान देते.

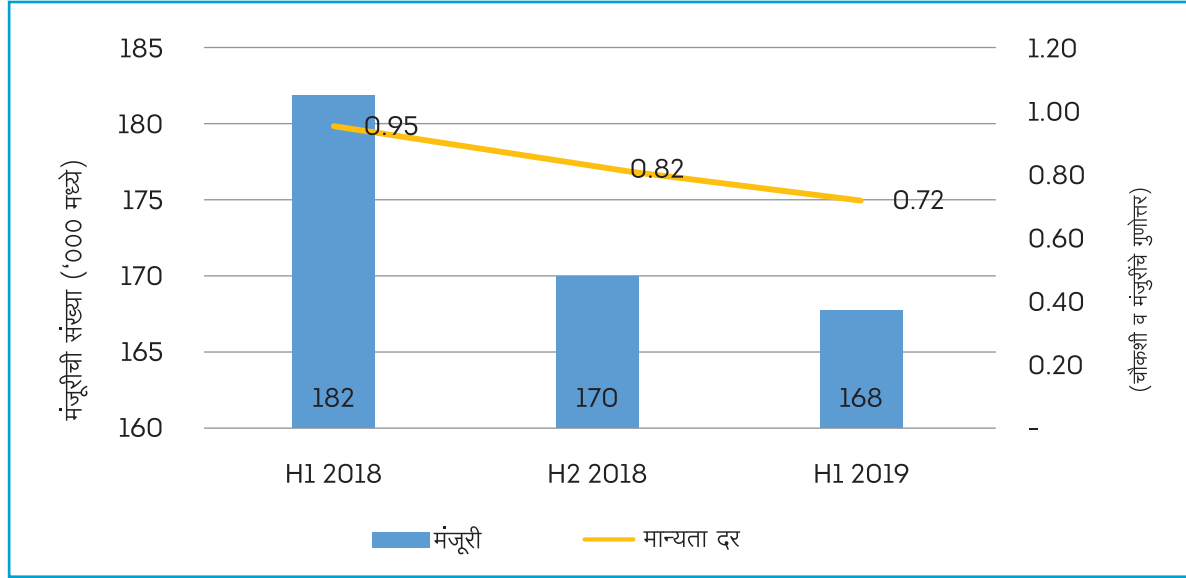
कर्जाची मागणी आणि पुरवठा

गेल्या काही वर्षातील भक्कम वृद्धीनंतर, तरलतेच्या स्थितीमुळे 2019 च्या शेवटच्या काही तिमाहीत, एनबीएफसीची पत वृद्धी संथ झाली आहे. एनबीएफसीद्वारे मंजूर एकूण कर्जे कॅलेंडर वर्षाच्या एच1-2018 (जाने18 - जून 18) मध्ये सर्वात जास्त होती तर, एच2-2018 आणि एच1-2019 मध्ये घटली आहेत. एच1-2018 मध्ये 1 लाख 82 हजार वरून (एच2-2018 मध्ये) 1 लाख 70 हजारांवर आणि आता एच1-2019 मध्ये 1 लाख 68 हजारांवर आली आहेत. एच1-2018 च्या तुलनेत एच1-2019 मध्ये मंजूरीची संख्या 8% कमी झाली आहे.

या अभ्यासातून दिसते की एकूण चौकशा व एनबीएफसीद्वारे एकूण मंजूरीचे गुणोत्तर सुद्धा कमी झाले आहे, ज्यावरून कर्जासाठी कमी मंजूरी दर असावा असे अनुमान बांधले जाऊ शकते.

काळानुसार एकूण चौकशा व एनबीएफसीद्वारे एकूण मंजुरीचे गुणोत्तर कमी झाले आहे.

उदाहरण 9 - कर्जाच्या चौकशा व मंजुरीचे गुणोत्तर

वसुलीचा हंगामी कसूर

एनबीएफसीसाठी वसुलीचा दर्जा कसा बदलला आहे हे तपासण्यासाठी एनपीए हंगामी अभ्यास केला गेला. त्या कालावधीतील सर्व नवीन वसुली निवडल्या गेल्या आणि त्यानंतरच्या तिमाहीमध्ये पोर्टफोलिओतील त्यांच्या एनपीए दरांचे निरीक्षण केले गेले. नवीन वसुलीसाठीचे हंगामी वक्र जून 16 - जून 19 कालावधीमध्ये तयार केले गेले. विविध तिमाहीमध्ये केलेल्या वसुलीपैकी, जून 19 मध्ये एनपीए सर्वोच्च होते.

असे आढळले आहे की मागील तिमाहीच्या तुलनेत अलीकडील वसुलीचा दर्जा जास्त चांगला आहे. मार्च 18 नंतर वसूल केलेल्या कर्जाचा कसूर दर, इतर वसुलीच्या दोन-तीन तिमाहीनंतर पाहिलेल्या सरासरी कसूर दराच्या तुलनेत वसुलीच्या दोन-तीन तिमाहीमध्ये कमी आहे. परंतु, जून 19 मधील कसूर दर हा मागील तिमाहीच्या तुलनेत सर्व वसुलीत जास्त आहे. जून 16 तिमाही वि. मार्च 18 तिमाहीमध्ये केलेल्या वसुलीचा कसूर दर सहाव्या तिमाहीमध्ये नाट्यमयरीत्या बदलला आहे.

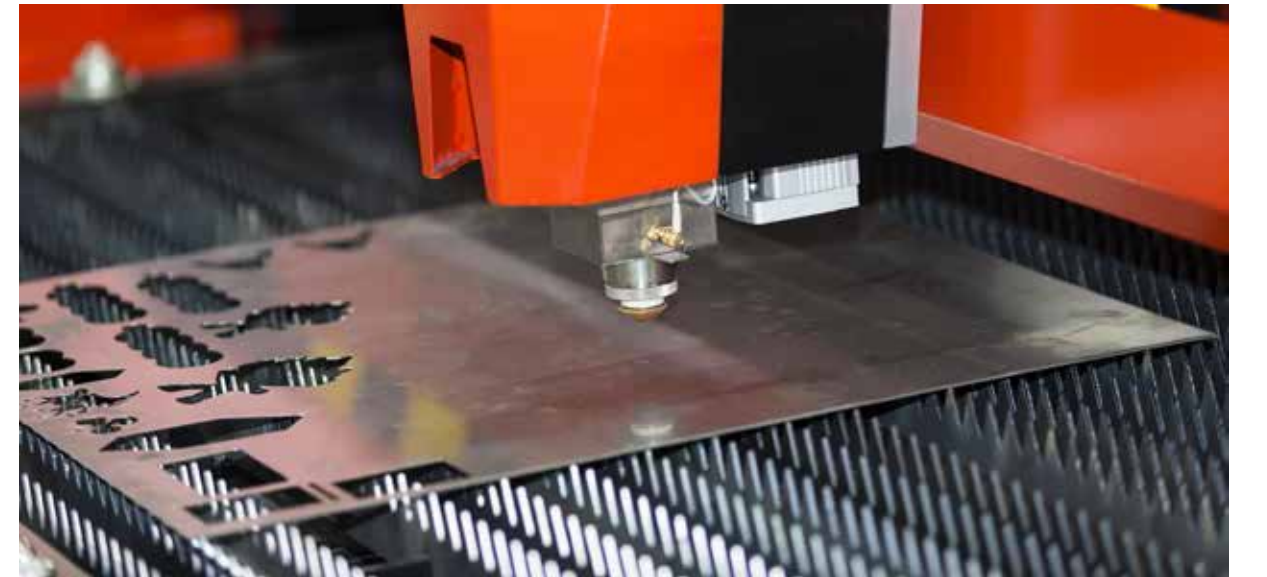

वसुलीचा कालावधी	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Q6	Q7	Q8	Q9	Q10	Q11	Q12	Q13
जून 16	0.3%	0.3%	0.9%	0.9%	1.5%	3.0%	4.0%	3.3%	4.1%	6.2%	7.3%	7.1%	8.7%
सप्टेंबर 16	0.2%	0.5%	1.0%	1.6%	3.2%	4.1%	3.7%	4.3%	6.2%	7.3%	6.7%	8.1%	
डिसेंबर 16	0.1%	1.0%	2.0%	3.3%	4.5%	3.7%	4.5%	6.0%	7.1%	6.5%	7.9%		
मार्च 17	0.3%	1.1%	2.2%	3.8%	2.7%	3.6%	4.9%	5.7%	5.4%	6.9%			
जून 17	0.3%	1.3%	3.7%	2.0%	2.8%	4.0%	4.7%	4.8%	6.2%				
सप्टेंबर 17	0.2%	1.3%	1.6%	2.3%	3.8%	4.9%	4.7%	6.3%					
डिसेंबर 17	1.1%	0.5%	1.1%	2.3%	3.5%	4.2%	5.9%						
मार्च 18	0.2%	0.2%	0.9%	2.1%	3.0%	4.9%							
जून 18	0.1%	0.2%	0.9%	1.6%	3.4%								
सप्टेंबर 18	0.0%	0.3%	0.9%	2.0%									
डिसेंबर 18	0.1%	0.2%	0.8%										
मार्च 19	0.1%	0.1%											
जून 19	0.1%												

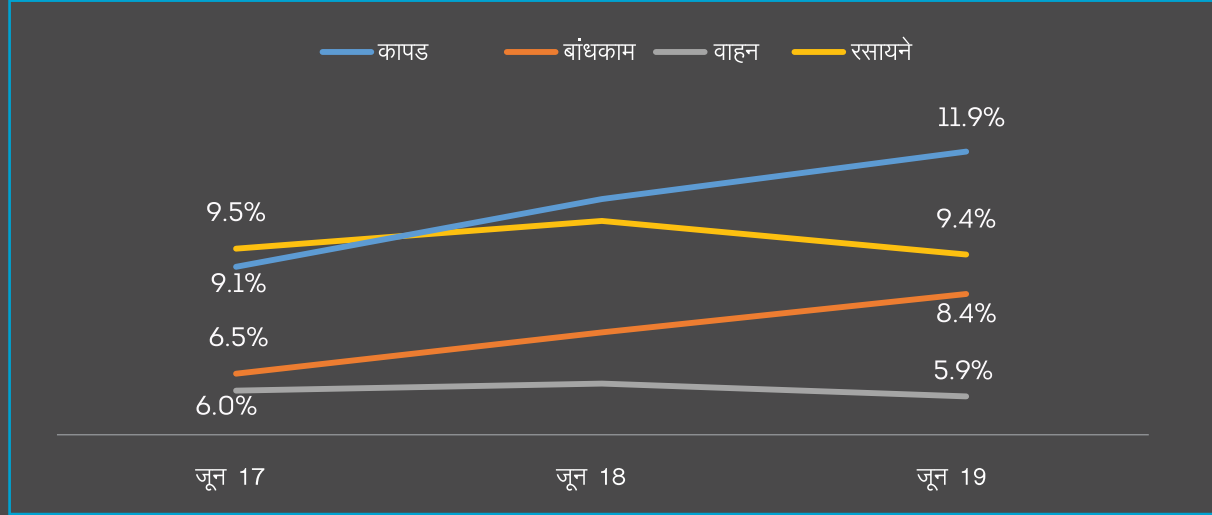
उदाहरण 10 : एनबीएफसीच्या वसुलीचा हंगामी कसूर

वाहन उद्योगाच्या एमएसएमईमध्ये पत जोखीम बांधणीचा अभ्यास

वाहन उद्योगात कार्यरत एमएसएमईचा प्रभाव समजावून घेण्यासाठी देशातील इतर कोणत्यातरी उद्योगांच्या कामगिरीसह त्यांची तुलना केली पाहिजे. वाहन उद्योगात एमएसएमईना दिलेल्या कर्जाच्या कामगिरीचे एनपीए दर वापरून मापन केल्यावर स्पष्ट होते की वाहन उद्योग हा ऐतिहासिकरित्या सर्वोत्तम कामगिरी करणारा उद्योग आहे. कापड व बांधकामासारख्या इतर काही उद्योगांत एनपीए दरांत वाढ दिसली आहे, परंतु वाहन उद्योग हा निरंतर कमी कसूर असलेला उद्योग राहिला आहे.

उद्योग विभागांत गेल्या 3 वर्षातील एनपीए दर

उदाहरण 11- एमएसएमई विभागात प्रमुख उद्योगांतील एनपीए दर

तथापि, क्षेत्रीय जोखीम समजावून घेण्यासाठी एनपीए दर हा खूप अंतर दर्शविणारा निर्दर्शक असू शकतो. वाहन उद्योगाच्या एमएसएमईचा सखोल अभ्यास करण्यासाठी आपण सिबिल एमएसएमई क्रमवारीवर (सीएमआर) आधारित या एमएसएमईच्या अवस्थांतर मेट्रिक्सवर नजर टाकू शकतो. सीएमआर हा एमएसएमईसाठी क्रेडिट स्कोर असतो, ज्यामध्ये स्कोर निष्पत्ती ही 1 ते 10 मूल्य क्रमवारीचा असते. जोखमाच्या प्रारंभिक खुणांचे सीएमआर भाकीत सांगते. सहसा सीएमआर-1 ते सीएमआर-3 असलेल्या एमएसएमईना कमी जोखमीच्या, सीएमआर-4 ते सीएमआर-6 असलेल्या एमएसएमईना मध्यम जोखमीच्या आणि सीएमआर-7 ते सीएमआर-10 असलेल्या एमएसएमईना सर्वोच्च जोखमीच्या मानले जाते. जून 17 ते जून 18 दरम्यान वाहन उद्योगाचे अवस्थांतर मेट्रिक्स दोन पायऱ्या खाली येऊन सीएमआर 1 ते सीएमआर - 3 मध्ये 12 ते 15% दरम्यान आले, ते आता जून 18 ते जून 19 या कालावधीत वाढून 14% ते 24% झाले आहे.

जून 17 ते जून 18 कालावधीत वाहन उद्योगातील एमएसएमईसाठी सिबिल एमएसएमई क्रमवारीवर (सीएमआर) अवस्थांतर मेट्रिक्स

		जून 2018 साठी सीएमआर										2 पायऱ्या खाली
		सीएमआर-1	सीएमआर-2	सीएमआर-3	सीएमआर-4	सीएमआर-5	सीएमआर-6	सीएमआर-7	सीएमआर-8	सीएमआर-9	सीएमआर-10	
जून 2017 साठी सीएमआर	सीएमआर-1	57%	28%	10%	2%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	15%
	सीएमआर-2	10%	54%	23%	8%	1%	2%	1%	1%	1%	0%	13%
	सीएमआर-3	2%	20%	42%	24%	3%	5%	1%	1%	2%	0%	12%
	सीएमआर-4	0%	6%	23%	46%	6%	10%	4%	3%	3%	1%	19%
	सीएमआर-5	0%	5%	12%	31%	22%	12%	9%	4%	4%	1%	17%
	सीएमआर-6	0%	3%	10%	27%	10%	23%	6%	6%	8%	3%	17%
	सीएमआर-7	1%	3%	10%	21%	6%	12%	26%	7%	9%	6%	15%
	सीएमआर-8	0%	2%	6%	17%	3%	11%	9%	25%	18%	9%	16%
	सीएमआर-9	0%	0%	1%	8%	0%	5%	15%	21%	21%	29%	
	सीएमआर-10	0%	0%	0%	0%	0%	0%	11%	5%	2%	83%	

उदाहरण 12: सीएमआर अवस्थांतर मेट्रिक्स

जून 18 ते जून 19 कालावधीत वाहन उद्योगातील एमएसएमईसाठी सिबिल एमएसएमई क्रमवारीवर (सीएमआर) अवस्थांतर मेट्रिक्स

		जून 2019 साठी सीएमआर										2 पायऱ्या खाली
		सीएमआर-1	सीएमआर-2	सीएमआर-3	सीएमआर-4	सीएमआर-5	सीएमआर-6	सीएमआर-7	सीएमआर-8	सीएमआर-9	सीएमआर-10	
जून 2018 साठी सीएमआर	सीएमआर-1	45%	31%	17%	3%	1%	1%	0%	0%	1%	0%	24%
	सीएमआर-2	9%	48%	25%	12%	2%	2%	1%	1%	1%	0%	18%
	सीएमआर-3	2%	19%	40%	25%	3%	5%	2%	2%	2%	0%	14%
	सीएमआर-4	0%	5%	22%	46%	5%	10%	4%	4%	3%	1%	22%
	सीएमआर-5	1%	4%	12%	34%	19%	12%	7%	6%	5%	1%	18%
	सीएमआर-6	0%	2%	10%	30%	9%	23%	7%	9%	9%	2%	20%
	सीएमआर-7	1%	3%	10%	20%	6%	12%	26%	6%	11%	5%	16%
	सीएमआर-8	0%	1%	6%	24%	4%	11%	9%	25%	15%	5%	16%
	सीएमआर-9	0%	1%	4%	8%	2%	5%	21%	23%	23%	14%	
	सीएमआर-10	0%	0%	0%	0%	0%	0%	16%	9%	7%	68%	

उदाहरण 12: सीएमआर अवस्थांतर मेट्रिक्स

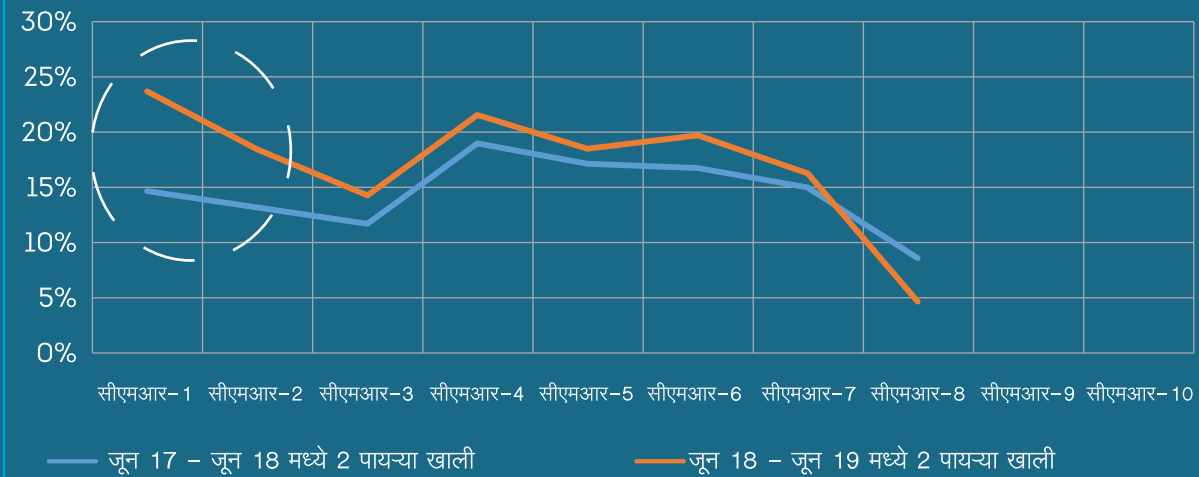
परंतु, मध्यम जोखीम ग्रेड्ससाठी (सीएमआर-4 ते सीएमआर-6) 2 पायऱ्या खाली आणि उच्च जोखीम ग्रेड्ससाठी (सीएमआर-7 ते सीएमआर-8) दोन्हीही कालावधीसाठी अजूनही समान आहेत. यावरून असे दिसते की मध्यम जोखीम एमएसएमईचा गेल्या वर्षीपेक्षा मोठ्या प्रमाणात न्हास झाला आहे, तथापि वाहन उद्योगातील चांगली जोखीम असलेल्या एमएसएमईचा गेल्या वर्षीपेक्षा जास्त न्हास झाला आहे.

देशातील वाहन उद्योगाच्या सर्व क्लस्टरमध्ये हे वर्तन सातत्यपूर्ण नाही. काही क्लस्टरचा इतरापेक्षा जास्त न्हास झाला आहे. जर न्हासाच्या तीव्रतेनुसार आपण समूह तयार केला तर आपण लुधियाना, राजकोट, कोलकाता, तिरुवल्लूर, कांचीपुरम, वडोदरा आणि सुरत यांना सर्वात कमी न्हास झालेल्या समूह अ मध्ये वर्गीकृत करू शकतो. तर पुणे, मुंबई, अहमदाबाद, इंदूर, चेन्नई, नाशिक आणि हैदराबाद येथील एमएसएमईचे ब मध्ये वर्गीकरण केले जाऊ शकते. फरिदाबाद, दिल्ली, बंगलोर, जयपूर, गुडगाव, रायपूर, नागपूर, जालंदर आणि औरंगाबाद हा सर्वात जास्त न्हास झालेला गट क आहे.

गट अ मधील एमएसएमईचा सीएमआर न्हासात नगण्य वाढ झाली आहे.

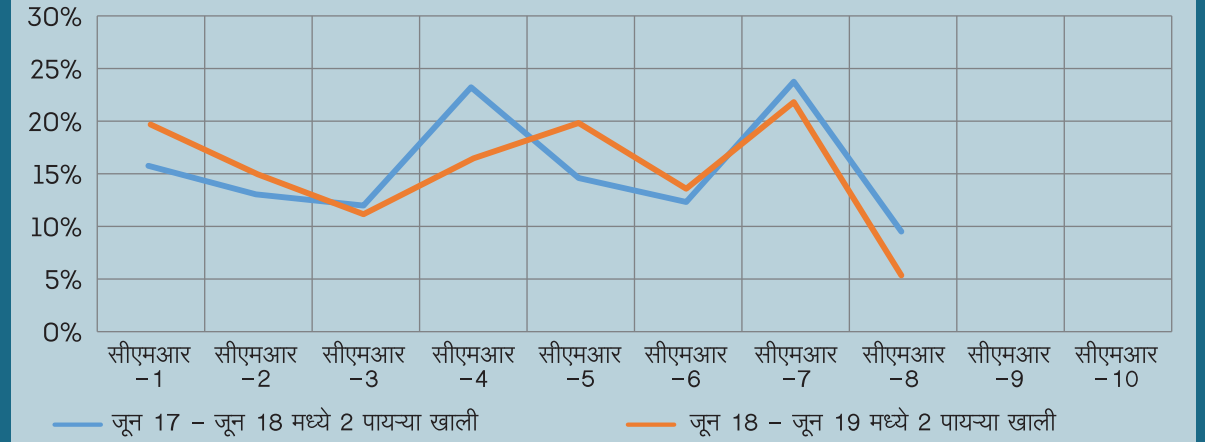

वाहन उद्योगात 2 पायऱ्या खाली सीएमआर

उदाहरण 13- वाहन उद्योगात दोन वर्षातील सीएमआर संक्रमण

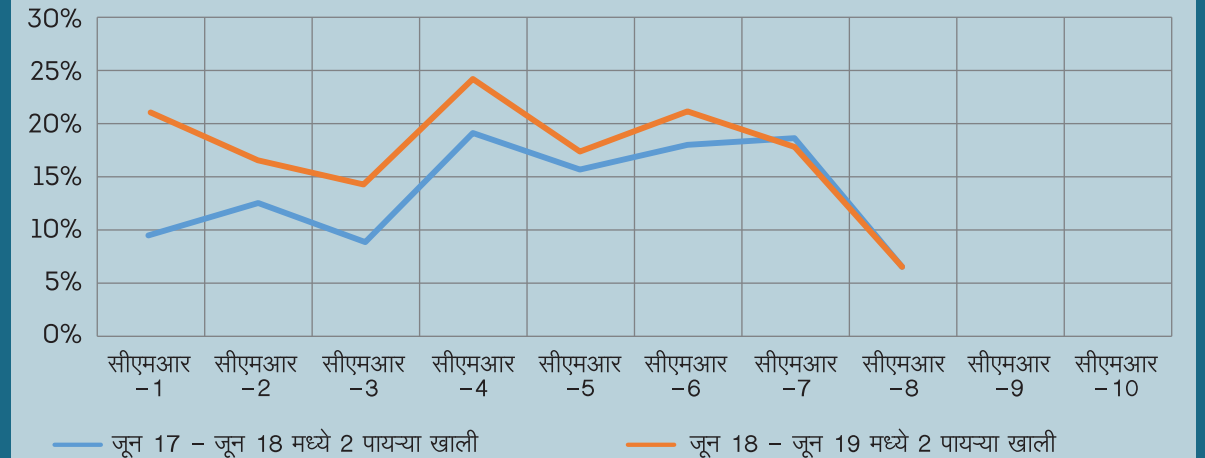
वाहन उद्योग एमएसएमईच्या गट अ मध्ये 2 पायऱ्या खाली सीएमआर

उदाहरण-14: वाहन उद्योगात दोन वर्षातील सीएमआर संक्रमण (गट अ एमएसएमई)

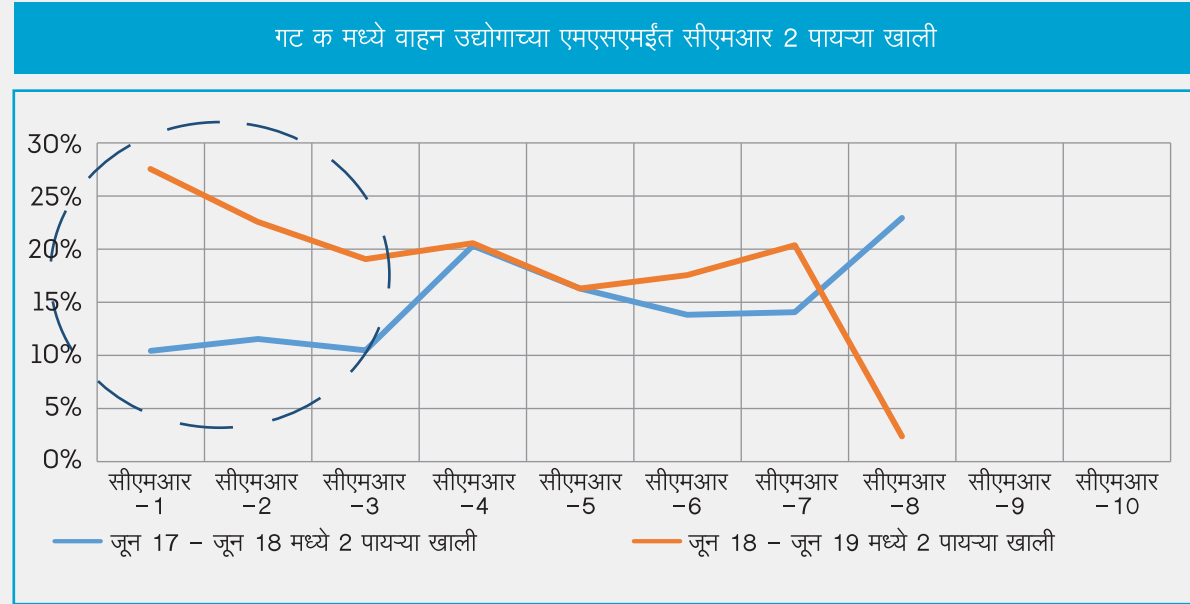
गट ब मधील एमएसएमईचा सीएमआर न्हास थोडा वाढला.

वाहन उद्योग एमएसएमईच्या गट ब मध्ये 2 पायऱ्या खाली सीएमआर

उदाहरण-15: वाहन उद्योगात दोन वर्षातील सीएमआर संक्रमण (गट ब एमएसएमई)

गट क मधील एमएसएमईचा सीएमआर न्हास ठळकपणे वाढला.

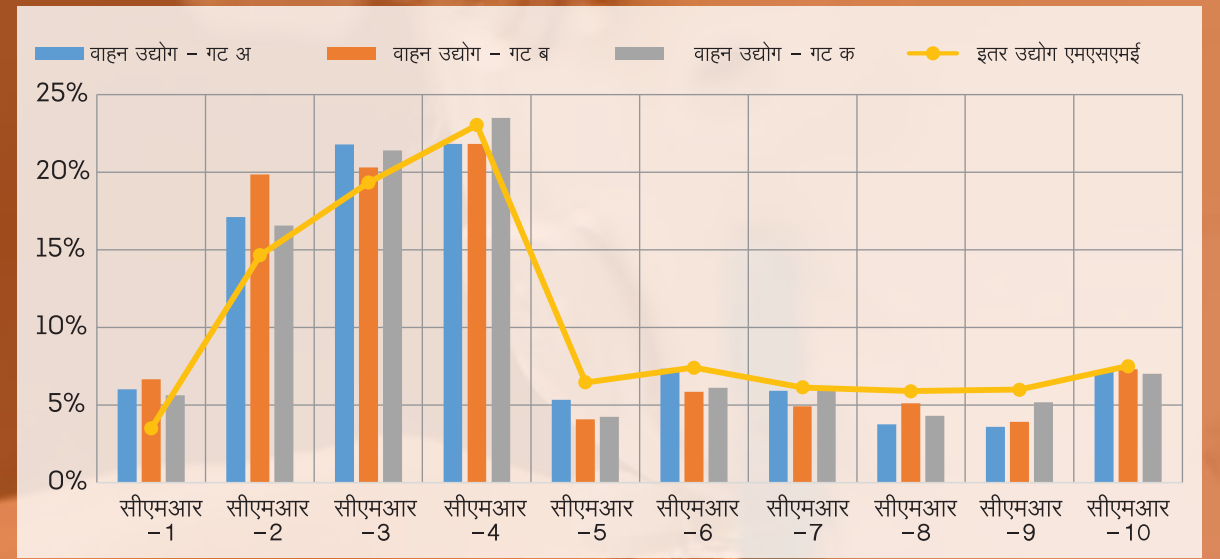

उदाहरण-16: वाहन उद्योगात दोन वर्षातील सीएमआर संक्रमण (गट क एमएसएमई)

वाहन उद्योगातील एमएसएमईची अंतर्भूत जोखीम जरी वाढत असली तरी वाहन उद्योगाच्या एमएसएमईसाठी एकंदर समान सीएमआर वितरण सकारात्मकतेने अधिक चांगल्या सीएमआर श्रेणींकडे वाढत आहे. वाहन उद्योगातील सुमारे 45% एमएसएमई सीएमआर-1 ते सीएमआर-3 मधील आहेत तर या तुलनेत इतर उद्योगांतील एमएसएमई 38% आहेत.

जून 2019 मधील सीएमआर वितरण

उदाहरण-17: एमएसएमईसाठी सर्व सीएमआरमधील पोर्टफोलिओ वितरण

वाहन उद्योगातील एमएसएमईवर परिणाम करणाऱ्या अलीकडील आर्थिक घटनांमुळे या उद्योगातील एमएसएमईना पत दर्जाबाबत (सीएमआर-1 ते सीएमआर-3) सर्वोच्च राहणे अवघड बनले आहे, परंतु देशातील इतर उद्योगातील एमएसएमईपेक्षा या क्षेत्रातील एमएसएमईचे एकंदर पत आरोग्य चांगले आहे.

निष्कर्ष

व्यावसायिक क्षेत्र व विशेषतः एमएसएमईना मिळणाऱ्या कर्जावर गेल्या नऊ महिन्यांत परिणाम झाला आहे ही वस्तुस्थिती आहे. सातत्याने असलेल्या आर्थिक मंदीला अशी काही मंदी कारणीभूत असली तरी ही वस्तुस्थिती नाकारता येत नाही की निधी/तरलतेच्या आव्हानांबाबत एनबीएफसी क्षेत्रातील समस्यांचा निधीच्या ओघावर ठळक न्हासकारक परिणाम झाला आहे. आरबीआय व शासनाने केलेल्या विविध धोरणांच्या घोषणांमुळे तसेच आर्थिक वृद्धीतील चक्रीय वेगाने ही परिस्थिती हळूहळू सुधारेल अशी अपेक्षा आहे.